

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 37(477):37.014.53

СЬОГОДЕННІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ ВСІХ РІВНІВ ПІД ДІЄЮ ЗОВНІШНІХ І ВНУТРІШНІХ ЧИННИКІВ

DEVELOPMENT PROBLEMS OF QUALITATIVE EDUCATION OF ALL RANGES UNDER THE INFLUENCE OF DIFFERENT FACTORS

Бабич М.С.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії,
Хмельницький національний університет

Шавкун В.М.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії,
Хмельницький національний університет

У статті досліджено деякі наукові підходи до визначення проблематичності розвитку якісної освіти в Україні. Виокремлено групи внутрішніх і зовнішніх чинників розвитку вищої освітньої діяльності сьогодення. Акцентовано увагу на авторитеті вищої школи у сфері національної економіки та суспільства загалом. Обґрунтовано напрями підвищення конкурентоспроможності системи освіти. Запропоновано можливі механізми впливу на вирішення внутрішніх і зовнішніх проблем у процесі розвитку якісної освіти в Україні.

Ключові слова: глобалізація, конкуренція, ризики, якість освіти, безперервна освіта (освіта впродовж життя), міграція, фінансування, інвестування.

В статье исследованы некоторые научные подходы к определению проблематичности развития качественного образования в Украине. Выделены группы внешних и внутренних факторов развития образовательной деятельности современности. Акцентируется внимание на авторитете высшей школы в сфере национальной экономики и общества в целом. Обоснованы направления повышения конкурентоспособности системы образования. Предложены возможные механизмы влияния на решение внутренних и внешних проблем в процессе развития качественного образования в Украине.

Ключевые слова: глобализация, конкуренция, риски, качество образования, непрерывное образование (образование на протяжении жизни), миграция, финансирование, инвестирование.

The article examines some of the scientific approaches to the definition of the problematic quality of education in Ukraine. Determined groups of internal and external factors of nowadays educational activity development. Accentuated authority of high education among society and economy in general. Proved competitiveness increasing direction of education system. Offered possible ways of influencing resolve internal and external problems while processing development of Ukrainian qualitative education.

Keywords: globalization, competitiveness, risks, quality of education, non-stop education (education while live), migration, financing, investing.

Постановка проблеми. Вкладання коштів у розвиток освіти є найперспективнішим капіталовкладенням через свою високу економічну, соціальну та національну значущість. Освіта завжди буде сприяти могутності держави загалом тоді, коли її розвиток випереджатиме в часі розвиток інших складових єдиного народногос-

подарського комплексу України. Сьогодні стає очевидним, що майбутнє буде залежати від інтелектуалізації нації.

На думку Лестера Тюрлоу, професора Нью-Йоркського університету, у XXI ст. освіта і кваліфікація робочої сили стануть домінуючими засобами конкуренції. Тобто без конкуренто-

спроможної системи освіти не може бути конкурентоспроможної робочої сили, а без останньої – конкурентоспроможної економіки [1]. Ще в другій половині ХХ ст. були усвідомлені важливість і необхідність безперервної освіти (освіта впродовж життя) в розвинених країнах. Україна має досить розвинену систему дошкільної, шкільної, професійно-технічної та вищої освіти. Водночас ця система не забезпечує безперервної освіти впродовж життя.

Промислові регіони, модернізація, інноваційний розвиток вимагають постійного оновлення знань робочої сили. Таким чином, безперервна освіта підлягає впливу регульованих дій держави й ринку, оскільки ринок – це арена конкурентної боротьби за автономне існування освітньої послуги, а держава – творець, гарант за взаємодію цієї послуги з іншими суб'єктами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній теорії та практиці поширеним є сприйняття зовнішніх і внутрішніх чинників (ризиків) у контексті можливих втрат під час ведення підприємницької діяльності – прибутку, інвестицій, капіталу тощо. Основи для такого розуміння було закладено ще представниками класичної (Дж. Мілль, Н. Сеніор) і неокласичної (А. Маршалл, А. Пігу) шкіл. Дж. М. Кейнсом було запроваджено поняття «схильність до ризику». Фундаментом сучасної теорії ризиків стали праці Дж. Неймана та О. Моргенштерна, в яких обґрунтована ними функція корисності визначає такі поведінкові характеристики, як схильність, несхильність і нейтральність до ризиків. Сучасна економічна наука істотно просунулась як щодо оцінки ризиків та управління ними (В. Альгін, І. Балабанов, В. Буянов, В. Вітлінський, Г. Марковіц, О. Устенко та інші), так і в напрямі дослідження специфіки управління ризиками в певній сфері, а саме аграрному секторі (В. Чепурко), інноваціях (Т. Васильєва, П. Микитюк, С. Онишко), фінансовому секторі (Г. Панова, О. Шапкін) [2–8].

Аналіз різноманітних точок зору стосовно виникнення концепції безперервної освіти свідчить про те, що ця ідея має давню історію, однак вітчизняні учені, досліджуючи втілення ідеї безперервної освіти у реальному житті, дійшли висновку, що цілісна концепція безперервної освіти поки що відсутня.

Існують різні точки зору стосовно походження ідеї безперервної освіти. Перша версія, яку підтримують Г. Зінченко, Г. Ягодін, Л. Владіславлев, А. Даринський, заснована на стародавньому походженні безперервної освіти. Так, Г. Зінченко вважає виправданим зведення ідеї безперервної освіти до стародавніх писань Біблії, Корану і Талмуду. Послідовники другої версії вважають, що безперервна освіта є породженням епохи НТР. Цю ідею підтримують такі дослідники, як В. Осіпов і О. Купцов, які стверджували, що сам факт висунення ідеї безперервної освіти має безпосереднє відношення до фундаментальних для роз-

витку сучасної цивілізації процесів, пов'язаних з якісними змінами соціальної ролі освіти. Проміжної точки зору дотримуються В. Аношкіна та С. Резванов, які вважають, що стародавня версія походження безперервної освіти, безумовно, справедлива, однак не підлягає сумніву також і той факт, що ця ідея могла отримати концептуальне втілення лише в епоху НТР [9].

Інвестиції в освіту і науку в Японії та Південній Кореї дали їм змогу вийти на принципово новий рівень економічного розвитку, тим більше, що парламент Японії прийняв закон про безперервну освіту, враховуючи те, що чим вищим є рівень освіти в країні, тим нижчим є процент безробітних. А безробіття, як всім відомо, – середовище для злочинності, зростання психічних захворювань, самогубств та інших негативних явищ, які не сприяють могутності держави. Видатні діячі міжнародного національно-визвольного руху і лідери незалежних держав Д. Неру, І. Ганді, Х. Бурґіба та інші стверджували, що тільки на основі створення і реалізації освітнього потенціалу країна може забезпечити свій суверенітет, незалежність, добитися національної консолідації.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Мета статті полягає у дослідженні сутності, систематизації та структури внутрішніх і зовнішніх чинників (ризиків), з якими стикається сфера вищої освіти; визначенні основних напрямів формування освіти протягом усього життя на ґрунті аналізу еволюції безперервної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Щоб вижити в умовах ринкових відносин, люди мають вчитися зі швидкістю, що перевершує швидкість змін кон'юнктури ринку. Справжнє навчання сьогодні – це система комбінацій образних знань минулого, змінених на основі нових досліджень; навчаючи і навчаючись, люди вступають у багатогранні стосунки, гармонійність яких іде на користь суспільству. На думку Й.С. Нейя, відомого професора школи управління ім. Кенеді Гарвардського університету, освіта має виконувати три головні завдання:

1) повинна формувати у людини здатність перетворювати отримувану інформацію на знання;

2) має створювати базу для того, щоб людина уміла відділяти головне від другорядного;

3) має спонукати допитливість, інтерес до нового, отримання задоволення від процесу навчання. Це створює передумови для того, щоб ефективно вчитися надалі – протягом всього життя [10].

Для підвищення конкурентоспроможності системи освіти будь-якої країни її потрібно змінити відповідно до вимог швидкозмінюваного світу професіоналів. Створення конкурентоспроможної системи безперервної освіти вимагає істотного вдосконалення навчального процесу на всіх рівнях.

В Сполучених Штатах Америки під час оцінюванні якості освіти основна роль приділяється самим університетам, причому в багатьох є власні центри оцінювання, а також незалежні оцінювальні організації. У США такий вид оцінювання розвинений дуже добре, існує навіть ціла серія журналів, присвячена тільки оцінюванню вищої освіти.

Головними цілями структур, що проводять оцінку якості вищої освіти, є такі. По-перше, забезпечення якості вищої освіти в різних контекстах: економічному, соціальному й культурному. По-друге, підтримка й надання підтримки вищим навчальним закладам у застосуванні заходів поліпшення якості викладання й навчання. По-третє, стимулювання взаємного обміну інформацією з питань забезпечення якості освіти.

Основними методами оцінювання є оцінка, акредитація, аудит і ранжирування. «Оцінка» – це у глобальному сенсі термін забезпечення якості, однак досить часто вона розглядається паралельно з іншими методами, такими як, наприклад, аудит. Розглянемо кілька видів оцінки, найпоширеніших на Заході. Першою можна виділити «оцінку предмета», вона акцентується на якості певного предмета, як правило, за всіма програмами, де цей предмет викладається. Другий тип оцінки – «оцінка програми» – фокусується на діяльності в рамках навчальної програми. Третій – «оцінка навчального закладу» – вивчає якість роботи вузу, його організацію, фінансові питання, управління, матеріально-технічну базу, а також викладацьку й дослідницьку роботу.

Останній вид – «оцінка теми» – вивчає якість або практику конкретної освітньої теми, наприклад, консультації студентів. Найпоширенішими оцінками, використовуваними як у Європі, так і в США, є оцінка програм і оцінка навчального закладу. Пов'язано це з тим, що два інших типи більш ємні й вимагають більше зусиль для оцінювання, тоді як більш затребувані види оцінок дають змогу досить швидко дати уявлення про стан університету.

Залишається одне з найбільш складних питань у ході проведення оцінки – це проблема вибору освітніх індикаторів і систем показників. Система розроблення показників така ж, як під час розроблення показників в економічній або соціальній сфері. Проблема освітніх індикаторів полягає в складності визначення критеріїв якісної освіти, тому що не існує прямих показників, що вказують на ефективність або неефективність цього процесу. Тут необхідно враховувати дані й щодо студентів, і щодо викладацького складу. Індикатори зазвичай групуються по показниках умов здійснення освітньої діяльності (концепція навчального закладу, кадри, освітні ресурси), показниках процесу (управління вузом, зміст освітніх програм, соціальна інфраструктура), показниках результату (якість підготовки бакалаврів, магістрів, рівень працевлаштування, ефективність дослідницької діяльності).

Особливістю американської системи оцінки є розвиток системи самооцінки. Цей факт пов'язаний з тим, що донедавна контроль над університетами з боку адміністрації штатів і державних органів загалом був досить слабким. Незважаючи на це, американські вузи завжди прагнули поліпшити систему освіти, акцент у цьому прагненні робився саме на систему самооцінки, проведену на рівні навчального закладу.

У Європі поки що відсутня єдина система інституціональної оцінки діяльності освітніх установ, аналогічна системі акредитації в США. Однак у кожній країні існують свої підходи до забезпечення й оцінки якості вищої освіти.

У Великобританії створена багатоступенева система акредитації університетів і їхніх освітніх програм при чільній ролі урядової організації «Quality Assurance Agency» (QAA). Ряд британських вузів проводить оцінку освітніх програм інших навчальних закладів по погодженню з QAA критеріям. Наприклад, «The Open University» (OU) у 1992 році створив свою структуру – «The Open University Validation Services» (OUVS), що займається акредитацією освітніх установ і ратифікацією освітніх програм, зокрема за межами Великобританії [11].

Виклики, що стоять сьогодні перед вітчизняною вищою освітою, є серйозними і визначаються як загальноосвітніми тенденціями, так і специфічними умовами нашого життя. Освітні ризики – це виклики або загрози для функціонування і розвитку системи освіти такого ступеня, що вони можуть спричинити значні втрати. Економічними втратами в освіті можуть стати вивільнення істотної частини висококваліфікованого персоналу; закриття навчальних закладів; втрати контингенту студентів; скорочення або втрата фінансових ресурсів. Серйозними можуть бути також соціальні втрати (безробіття серед висококваліфікованих працівників і низький рівень оплати праці), педагогічні втрати (неефективність навчальних технологій, недостатній рівень загальної освіченості або компетентності випускників), політичні втрати (відсутність престижу національної системи освіти через її неефективність або корумпованість, непривабливість для іноземних студентів) тощо. Тому всю сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників (ризиків) можна розмежувати на дві великі групи: зовнішні (політичні, правові, технологічні, глобалізація, фінансові, майнові, фіскальні, демографічні тощо); внутрішні (кваліфікація науково-педагогічного персоналу, недостатність коштів, рівень підготовки абітурієнтів, методи керівництва, орієнтація на «ноу-хау», система спілкування, застарілість матеріально-технічної та навчально-лабораторної бази, низький рівень маркетингової діяльності тощо). Виходячи з вищесказаного, розглянемо з них деякі.

Сьогодні основною зброєю більш сильніших держав є деморалізація суспільства, спустошення свідомості, протистояння національній

гідності, що призводить до послаблення віри, національної культури, традицій. Отже, руйнується імунна система держави, вона стає хворою, а її народ стає легко маніпульованим, і все це відбувається під гаслом ринкових відносин.

Важливо зазначити, що для руйнування свідомості народу знаходяться власні провідники ідеології зомбування. Як правило, ставка робиться на людей з невеликим інтелектом, яким байдужі моральні, національні цінності. Тому система національної освіти виявилася неспроможною протистояти напливу глобалізаційних процесів, які деморалізують людину, роблять її агресивною, жорсткою, без національної гідності. До того ж якість національної освіти з кожним роком не зростає, а падає. У загальноосвітній школі останнім часом постійно постає питання про вивчення лише тих предметів, які необхідні для складання ЗНО. Посилюється розрив між нормативно встановленим змістом середньої освіти і фактичним обсягом знань та умінь випускників середньої школи, зокрема через недосконалість наявної системи вступу до ВНЗ, яка спонукає старшокласників концентрувати своє зусилля на оволодінні лише двома-трьома предметами шкільної програми. Тому в одних школах вивчають лише фізико-математичні дисципліни, а в інших – гуманітарні. Потім, під час навчання в університеті, ці прогалини насамперед у сфері природничих і точних наук заповнити практично неможливо.

В цій області є багато проблем:

1) психологічна неготовність випускників загальноосвітніх шкіл до різкого переходу на прийом за сертифікатами та позбавлення вступника можливості обирати кращу оцінку за результатами вступних випробувань;

2) вступники позбавлені творчого мислення;

3) об'єктивність оцінювання знань випускників шкіл за результатами ЗНО;

4) поспішне огульне запровадження ЗНО в школах сільської місцевості;

5) не вирішена проблема ЗНО як захід боротьби з корупцією під час вступу до ВНЗ;

6) зарахування до декількох ВНЗ без участі у вступних випробуваннях;

7) формування контингенту студентів заочної форми навчання, які закінчили школу в минулих роках;

8) щорічна зміна кількості заяв щодо осіб пільгових категорій до національних та провідних університетів (зарахування поза конкурсом) разом із реальними труднощами вступу до ВНЗ талановитих випускників;

9) нечітка щорічна прогнозованість алгоритму розрахунку прохідного балу до вузів.

Українознавству як важливому навчально-виховному предмету не приділяється належної уваги. Національне виховання освітньої галузі набагато складніше і, мабуть, відповідальніше, ніж надання знань, умінь, навичок. На превеликий жаль, робота в цьому напрямі в навчальних

закладах не має цілеспрямованості та послідовності, а то й зовсім відсутня, фактично зруйновані інституції виховної системи.

Не можна обійти увагою чинники (ризик), пов'язані з демографічними проблемами (табл. 1). Після 2007 р. починає спостерігатися поступове скорочення населення віком 18–23 років, зумовлене кризовими процесами різкого скорочення народжуваності з початку 90-х рр. XX ст. Зменшення студентського контингенту почалося з 2008 р., а з 2011 р. уже майже всі українські ВНЗ відчували його різке скорочення. Безумовно, все це втрати України, як демографічні, так і інтелектуальні. Проте владу, що не дуже опікується долею українців, це влаштовує. Оскільки у результаті трудової міграції зменшується соціальна напруга у зв'язку з безробіттям.

Таблиця 1
Рівень народжуваності в Україні
у 1990–2014 рр. [12]

Рік	Кількість народжених, тис. осіб в Україні загалом	Рік, коли підуть до школи	Рік, коли підуть до університету
1998	419,2	2004/2005	2015/2016
1999	389,2	2005/2006	2016/2017
2000	385,1	2006/2007	2017/2018
2001	376,5	2007/2008	2018/2019
2002	390,7	2008/2009	2019/2020
2003	408,6	2009/2010	2020/2021
2004	427,3	2010/2011	2021/2022
2005	426,1	2011/2012	2022/2023
2006	460,4	2012/2013	2023/2024
2007	472,7	2013/2014	2024/2025
2008	510,6	2014/2015	2025/2026
2009	512,5	2015/2016	2026/2027
2010	497,7	2016/2017	2027/2028
2011	502,6	2017/2018	2028/2029
2012	520	2018/2019	2029/2030
2013	503,7	2019/2020	2030/2031
2014	465,9	2020/2021	2031/2032

Слід пам'ятати, що конкуренція загострюється за потенційних студентів. Сьогодні яскравим прикладом щодо цього є той факт, що вітчизняна вища освіта відчуває на собі суттєвий вплив надзвичайно активної зовнішньої стратегії Польщі. Потужна інформація та реклама є цілеспрямованою освітньою політикою цієї держави щодо створення всіх умов для залучення українських абітурієнтів. Ці умови стосуються оплати (порівняно з вітчизняною), мови (можливості навчання російською, українською, прискореного вивчення польської), проживання, працевлаштування. ВНЗ Західної України вже відчувають на собі цю політику, яка виявляється у відпливі молоді за кордон.

На нашу думку, Україні слід усвідомлювати не тільки масштаби цих процесів, але й їх довгострокові негативні наслідки (відплив найталановитішої молоді за кордон, конкуренція за найкращі уми, людські ресурси, працевлаштування, перспектива тощо) для свого розвитку. Згідно з даними Міжнародної громадської організації українців «Четверта хвиля» сьогодні у світі близько 150 млн. складають мігранти, що виїхали за межі своїх країн. Приблизно половина з них є громадянами інших країн (діаспора), решта – трудовими мігрантами.

Не менш серйозні ризики несуть для системи вищої освіти новітні технології. В середньому по Україні кожен працюючий в галузях економіки проходить підвищення кваліфікації один раз за 12,5 років. І це відбувається в сучасній динамічний час, коли технічна інформація стає неактуальною вже через 5–8 років, а в деяких галузях – через 3–5 років.

Вища освіта могла впоратися з появою дистанційного навчання, адаптувавшись до його вимог. Нові технології якісно та кількісно змінюють навчальний процес, який здійснюється без особистого спілкування викладача і студента. Зрозуміло, що такі нові явища докорінно змінюють освітні процеси – навчання, передачу знань та їх контроль, методика викладання, друкування підручників, методичних матеріалів. Сучасним студентам більш до вподоби працювати у віртуальному просторі, а не з паперовими матеріалами.

Досить багато питань щодо організації освітньої діяльності ще залишають великий простір для доопрацювання (недостатність фінансових ресурсів для забезпечення нормального функціонування системи вищої освіти, економічна оптимізація мережі навчальних закладів, не всі освітні стандарти розроблено і прийнято, необхідно вдосконалювати сам навчальний процес, кредитно-модульну систему, облік робочого часу викладачів тощо).

Невисока якість середньої освіти автоматично переходить у формі спадщини до вищої школи. В результаті сьогодні вища школа готує в кращому разі споживачів і користувачів, а не тих, хто має стати висококваліфікованими фахівцями, рушійною силою соціально-економічного прогресу. Ось чому великий відсоток випускників вищої школи не відповідає вимогам сучасного суспільного виробництва.

У вищих навчальних закладах сформувалася власна система пріоритетів, серед яких якість підготовки фахівців посідає далеко не перше місце. За нових соціально-економічних умов підприємства, які в попередні часи виконували функції баз практики, змінили форму власності й відмовилися від співпраці з ВНЗ. Нині система вищої освіти масово продукує дипломованих фахівців, які не мають належної практичної підготовки. В результаті більшість випускників незалежно від отриманої спеціальності влаштовується на

роботу не за фахом. У реальності ситуація з якістю й релевантністю знань і вмінь випускників навчальних закладів критична, а поширений міф про високоосвічену робочу силу в Україні давно не відповідає дійсності. Найчастіше українці здобувають освіту заради освіти, часто займаючись працею, що не потребує високої кваліфікації. Більш того, опитування підтверджують, що роки навчання в школах і вищих навчальних закладах уже не сприймаються українцями як грошові інвестиції в їхнє майбутнє.

У попередні роки було істотно нарощено кадровий потенціал системи вищої освіти: зростає чисельність кандидатів і докторів наук, поступово поліпшувалося технічне та методичне забезпечення навчального процесу, формувалися традиції викладання та наукової роботи. Але критична залежність фінансово-економічної стабільності у функціонуванні системи вищої освіти від чисельності студентів ставить під загрозу можливість її подальшого розвитку, оскільки фінансування вищої освіти досі відбувається за залишковим принципом (0,3–0,5% ВВП). З урахуванням позабюджетних джерел цей показник часом зростає до 0,9%. Але ж відомо, що якщо в державі на сферу науки припадає менше, ніж 2% ВВП, то розпочинаються руйнівні процеси не лише в самій науці, але й в економіці. Наприклад, цей показник складає 3,5% в Ізраїлі, 2,75% – в Японії, понад 2% – в США.

Але слід зазначити, що будь-яка організаційна зміна є стресом для закладу, оскільки означає зіткнення різних корпоративних культур, а загалом – зміну загальної внутрішньої культури та системи комунікацій. У такій великій структурі, з одного боку, зростає загроза істотного посилення бюрократизації всіх процесів, а з іншого – створюється потенціал для сучасного потужного розвитку. І тому найважливішим завданням стає вирішення саме завдань розкриття цього потенціалу, що вимагає сучасних інноваційних підходів до управління ВНЗ, урахування теоретичного і практичного доробків передового менеджменту, накопичених світовою практикою. Критична залежність фінансово-економічної стабільності у функціонуванні системи вищої освіти від чисельності студентів ставить під загрозу можливість її подальшого розвитку. Така залежність має бути обов'язковою з точки зору необхідності конкуренції між ВНЗ і стимулювання їх до вдосконалення своєї діяльності. Згідно з Законом України «Про вищу освіту» зменшується навантаження викладачів, що, безумовно, пом'якшить ситуацію з надлишком висококваліфікованого персоналу ВНЗ.

Сучасна освіта не має вікових меж. І говорячи про освіту, нам час відходити від стереотипу, що йдеться про дітей і підлітків. Люди повинні зараз вчитися постійно, весь час обновляючи свої знання, тому необхідно змінити систему освіти в такий спосіб, щоб навчити людей жити в мінливому світі. Світ змінюється швидше, і реагувати

ми маємо теж швидше. Освіта повинна допомогти нам, дивлячись у майбутнє, усвідомлювати відповідальність за свої дії.

Висновки. З огляду на вищевикладене можемо сказати, що необхідно вжиття таких заходів. Державна політика в цілеспрямованій фінансовій забезпеченості розвитку якісної освіти всіх рівнів, яка б відповідала національним інтересам і світовим стандартам; визначення пріоритетних напрямів не тільки у науковому пошуку, але й у виборі конкретних базових інновацій; удосконалення системи атестації наукових працівників всіх рівнів; створення матеріальної зацікавленості наукових працівників до підвищення якості навчального процесу (зарплата, тарифні оклади, пенсії); формування сучасної партнерської моделі взаємодії держави з науково-освітніми установами; цілеспрямоване фінансування наукових проєктів майбутнього розвитку народного господарського комплексу; організація на державному рівні системної роботи з формування у школярів та студентів демократичних, моральних та національно-духовних цінностей; оновлення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації учительських, науково-педагогічних та

керівних кадрів у сфері освіти; законодавчій та виконавчій владі належить забезпечити випереджаючий розвиток ринку освітніх послуг відповідно до прогнозованих та наявних ризиків; потрібно рішуче відмовитися від проголошеного раніше курсу на масовість вищої освіти, зосередивши вивільнені кошти на забезпечення прориву в наданні якісної освіти. Орієнтація вищого навчального закладу на досягнення якісно нових освітніх результатів приводить до необхідності перейти від традиційного способу внутрішнього контролю до управління якістю освіти, де контроль є тільки однією з функцій. Інформаційною основою управління якістю освіти є моніторинг якості освіти, спрямований на отримання оперативної та достовірної інформації про якість освітніх результатів, умов досягнення освітніх результатів і ціни досягнення якісно нових освітніх результатів. На теперішньому етапі Україна здійснює модернізацію освітньої діяльності у контексті європейських вимог, тому оцінка якості освіти повинна охоплювати всі основні функції та напрями діяльності в цій галузі: якість викладання, підготовки й проведення досліджень, а також якість підготовки персоналу, навчальних програм та якість навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Фокин С. Конкурентоспособность стран мира / С. Фокин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geopub.narod.ru/student/fokin/2/main.htm>.
2. Балабанов И. Риск-менеджмент / И. Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 192 с.
3. Буянов В. Рискология (управление рисками): [учеб. пособ.] / В. Буянов. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Экзамен, 2003. – 384 с.
4. Витлинский В. Кредитный риск коммерческого банка / В. Витлинский. – К.: Знання, 2000. – 102 с.
5. Вітлінський В. Ризик у менеджменті / В. Вітлінський, С. Наконечний. – К.: Борисфен-М, 1996. – 336 с.
6. Маршалл А. Основы экономической науки / А. Маршалл. – М.: Эксмо-Пресс, 2007. – 832 с.
7. Панова Г. Банковский риск-менеджмент: мировой опыт и практика / Г. Панова // Проблемы управления банковскими и корпоративными рисками. – М.: Финансы и статистика, 2005. – С. 222–237.
8. Нейман Дж. Теория игр и экономическое поведение / Дж. Нейман, О. Моргенштерн; пер. с англ. под ред. и с доб. Н. Воробьева. – М.: Наука, 1970. – 703 с.
9. Аношкина В. Образование. Инновация. Будущее. (Методологические и социокультурные проблемы) / В. Аношкина, С. Резванов. – Ростов-на-Дону: Изд-во РО ИПК, 2001. – 176с.
10. Фокин С. Конкурентоспособность стран мира. Роль образования в формировании национальной конкурентоспособности / С. Фокин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://geopub.narod.ru/student/fokin/2/4.htm>.
11. The Open University Validation Services [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www8.open.ac.uk/about/validate>.
12. Стадний Є. Концептуальна модель державного фінансування ВНЗ за результатами діяльності / Є. Стадний [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cedos.org.ua/uk/osvita/kontseptualna-model-derzhavnoho-finansuvannia-vnz-za-rezultatamy-diialnosti>.